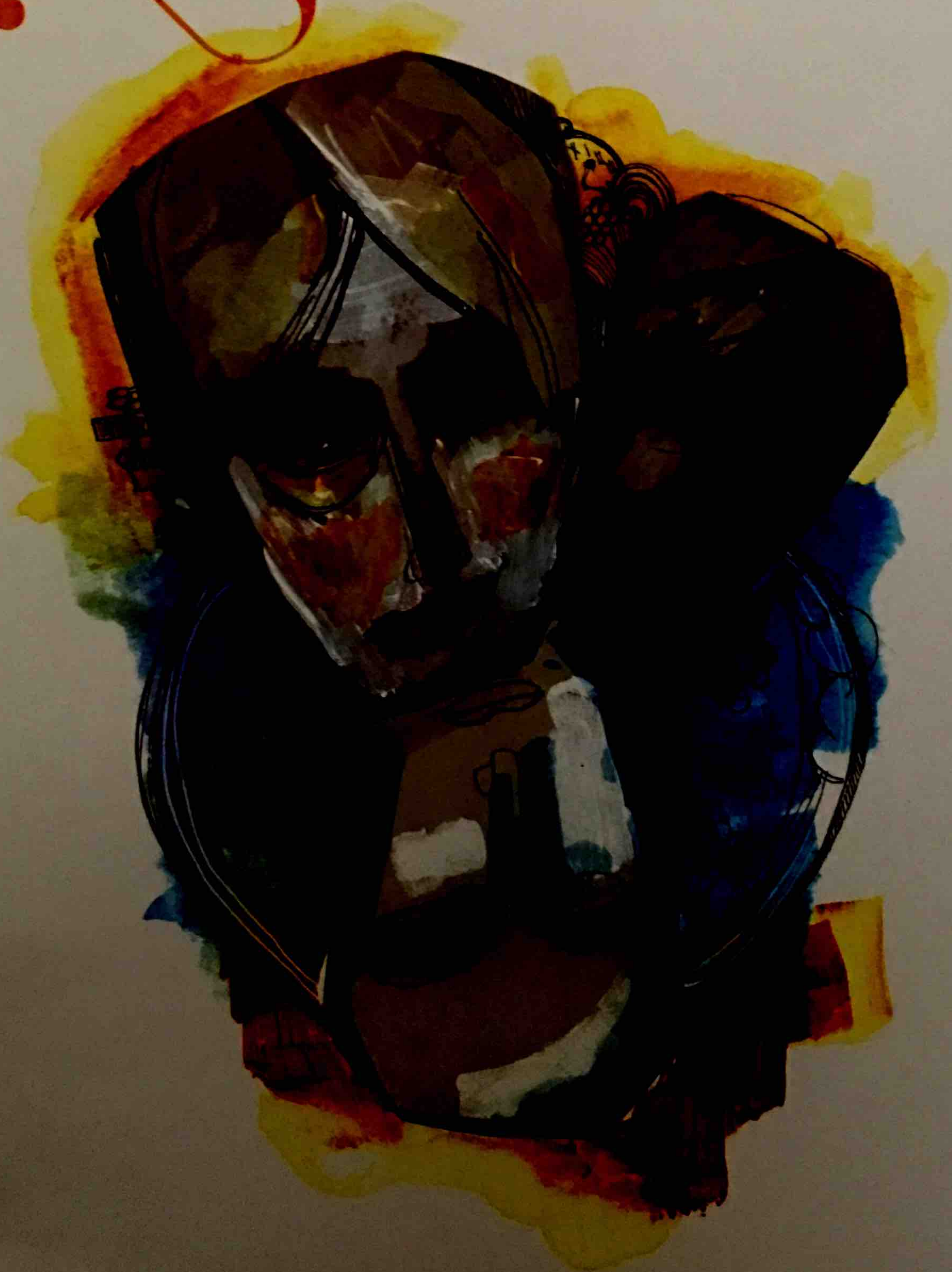

9 772458 858007
Fiyatı: 10 TL
Sayı : 2
Mayıs-Haziran 2016

Kültür, Edebiyat, Sanat Dergisi

Çoğul!

İÇİNDEKİLER

> AÇIK AJANDA

> MEKTUP

Elif TÜRKER/ Sabri GÜRSES 22

DOĞADAKI YUVADAN,
ŞEHİRDEKİ KONUTA:
EVİN ŞİİRSELLİĞİNİN DEĞİŞİM
ÖYKÜSÜ 44
Selin ARSLAN

VAAT VE TEHDİT ARASINDA:
ARZUNUN SORUMLULUĞUNU
ALMAK 48
Can SEMERCİOĞLU

DEĞİŞİMİN ÇAĞINDA
DEĞİŞEMEMEK:
KÜRESELLEŞME VE
MİMARLIK 54
Volkan TAŞKIN

KEDİ VE ÖLÜM'DE
MAĞDURUN PAYINA DÜŞEN
'YERALTI' TRAJEDİSİ 58
Hande DEMİRLİ

DEĞİŞİM'İN ODAĞI/ NDA
İNSAN 66
Merve KOÇAK KURT

SAHNEDE FLÂNEUR 68
Zehra Hande GÖNÜLLÜ

İNŞAAT YA RESULLULLAH
ÜZERİNE 72
Tanıl BORA

SORU-CEVAP 74
Asuman SUSAM
Berna DURMAZ
Betül DÜNDER
Emel KAYA
Emel KOŞAR
Melike UZUN
Nil SAKMAN
Seval ŞAHİN
Şule GÜRBÜZ

I. Değişim kavramı sizin için ne ifade ediyor?

Asuman SUSAM

Kaçınılmaz olarak hepimizde gözlenen. İstençli ya da değil. Değil mi ki zamanda akıyoruz, bize değen her şeyle, içimizden geçen tüm seslerle başkalaşıyoruz. Niyetlere bağlı ilerleten ya da geriletan. Bazen içten bir basınçla, karar, azim ve bilinçle kimileyin dışın/dışarının zoru, şiddetiyle. Doğduk madem ve madem öleceğiz, o arada bize olan her şey değişim kavramına dahil. Yeşerme, filiz verme, serpilme, büyüme, göverme; kırılma, kuruma, çürüme, kokuşma... Ölene dek her şey oluş halinde. O olmanın başka bir yanı değişim.

Berna DURMAZ

Değişim yaşamının bir diğer adı. Sürekliliği olması hayatın en keskin kurallarından. Benim için ifadesi şu ki; orta yaşına geldiğimde anlayabildim ancak baş döndürücü bir değişimin tam göbeğinde olduğumu. Bazen eski fotoğraflara bakarken düşünüyorum bunu bazen yirmili yaşlarda yazdığım öyküleri okurken.

Doğanın kaçınılmaz yasalarından biri değişim. Zaman denilen döngüde, sonsuz hareketin her adımında var. Bu hızlı gidişin içindeyken ne olduğunu tanımlamak çok zor. Uçağın hızını hissedememek gibi, ya da dünyanın dönüşünü. Bir durma noktası gibi algıladığımız şu andaki konumumuz aslında değişimin çılgınca devam ettiği bir eylem. Yanılma ustasıyız biz. Yanıla düşe öğreniyoruz. Geç de olsa anlayıveriyoruz bir gün her şey gözümüzün önünde değişivermiş. Üzerine bir de, nasıl oldu diye şaşırıyoruz. Değişimin var olduğunu bilmekle sürekli onun içinde olduğumuzu kavramak aynı şey değil. Kavrayamıyoruz. O yüzden çaresizce tepinip duruyoruz değişimin karşısında. Var olanın aynı ve eskisi gibi kalması gerektiğini anlamsızca savunuyoruz. İnsanın zavallı halleri.

Betül DÜNDER

Bu sözcüğü ne vakit duysam aklıma Kafka'nın "Değişim" olarak bilinen (Cem Yayınevi-Kamuran Şipal çevirisiyle) kitabı gelir. Onu okuduğum yıllar bir ergendim ve "değişiyordum". Ancak kitabı bitirdiğimde -kavramsal olarak şimdilerde olduğu gibi yerine yerleştiremesem de - kendime Gregor Samsa'nın başka bir şeye -böceğe- "dönüştüğünü" yineleyip durduğumu anımsıyorum. Yıllar sonra kitabın "Dönüşüm" olarak yayımlanmasına (Can Yayınları-Ahmet Cemal çevirisiyle) içten içe sevindim. Almanca basımlarında kapak tasarımlarının çoğunluk keleşbeğı öne çıkarması, metamorfozu işaret ediyordu zaten. Ve bu değişimden ziyade; o eski formda o 'varlık' olmayan bir şeye delaletti. Özüyle başka bir varlık olma hali. İnsan Samsa'nın 'dönüşüm' sonrası hayvan/böcek Samsa oluşu... Sonuç itibariyle değişim özüün üzerine gelen yatay dikey hareketler gibi... Eski hali sürekli bellekte tutan, onu yıkan ama ona dönme ihtimali ortadan kalkmamış bir şey. Dönüşüm, malum artık eskisi olmayan... Sorunun başında "toplumsal" sözcüğü de örnekleyebiliriz. Neden kentsel değişim değil o musibet? Çünkü yıkıp yapıyorlar ama artık o eski yapı şimdi yapılanın hiçbir yerinde olmuyor.

Emel KAYA

Olumlu veya olumsuz yönde bir evrilme. Bir durumdan başka bir duruma geçiş. Değişim kavramı; tarif edilmiş, bilinen, bilindiği için görece güvenli, net bir durumdan, henüz tarife muhtaç, bilinmeyen, ucu bucağı kestirilemeyen, ne vaat ettiği müphem, görece güvensiz ve bulanık bir duruma geçiş sürecini ifade ediyor. Öyleyse "değişim" in bir süreç olarak da değerlendirilmesi gerek. Süreç tamamlandığında değişim de tamamlanmış, değişimin öngördükleri meyvelerini vermeye başlamıştır. İster olumlu, ister olumsuz yönde olsun, değişimin tedirginlik ve kaygı üretici bir yanı mevcut. Bir süreliğine kontrolü kaybetme (bu bazen çok iyidir), ne olup bittiğini kavrama, birtakım öngörülerde bulunma, yeni baştan tanımlama ve konumlandırma, yıkma-yapma sürecini de imlediğinden, değişimin heyecan verici, damar açıcı, yaratma sürecini tetikleyici yanını da yedeğimize alalım.

Emel KOŞAR

Zaman, bizi her an daha çok yıpratarak ve değiştirerek ölümün kucağına itiyor. Biyolojik saatin tik takları ve sosyal hayatın katı kuralları arasında yalpalayarak yolumuzu çizmeye çalışıyoruz. Değişim, zaman gibi göreceli bir kavram. Aynaya baktığımızda geçmişteki hâlimizi ve gökyüzüne baktığımızda binlerce yıl önce sönen yıldızların ışıklarını görüyoruz. Zamanın şekillendirdiği ve ölümle sonlanacak bir değişim içindeyiz.

Melike UZUN

Değişim benim için kaçınılmaz bir süreci ifade eder. Hiçbir zaman "son"a ulaşmayacak, "son"u bulunmayan ancak, "sonuç"larıyla süren bir süreç. Bir yandan da korkunç bir yanılgı. Sürekli bir akış içinde "aynı kalan" özü fark ettiğinizde yaşanan bir yıkımdır değişim. Çelişkidir yani aynı zamanda, onu ne inkar edebilirsiniz ne de varlığına tam olarak ikna olabilirsiniz. 19. yüzyıl Rusyası bugün yerinde durmuyor. Bambaşka koşullara, bambaşka bir ülkeye evrildi o zamanın toprakları, ama Anna Karanina, Raskolnikof hâlâ yaşıyor. Birer ruh olarak dünyanın her yerinde varlıklarını sürdürüyorlar. Değişim hiçbir zaman dönüşüme denk gelmiyor. Savaşan taraflar değişiyor ama savaş hep kalıyor... Böyle bir çelişkiden söz ediyorum.

Nil SAKMAN

Her şeyden evvel mikro-politikte karşılık bulan bir kavram olduğunu düşünüyorum. Benlik diye algılayageldiğimiz ve nedense nevi şahsına münhasır olduğuna inanmak eğiliminde olduğumuz bu yapının, esasen özne kurulumunun türlü aygıtı nedeniyle tekrar ve ezberlere dayalı bir hal aldığını göz önünde bulundurduğumuzda öncelikle benlik ile ilgili bu illüzyonun kırılmasını anlıyorum değişim kavramından. Tanıdık ve bilindik olandan bilinmeze, tekinsiz olduğunu varsaydığımız yabancı, olagelen sulara doğru çekilmek, tanımlanmışın içinde kalmaktansa çıkış/kaçış yolları arayan, ana yollardan ara yollara, patikalara sapan çok boyutlu bir süreç... Ve elbette mikro-politik ile makro-politik arasında türlü geçişlilik de bu deneyimin önemli bir parçası.

Seval ŞAHİN

Değişim, var olanın bir başka şekilde yenilenmesi olabileceği gibi geçmişin bugüne çağırılması şeklinde de gerçekleşebilir. Tabii ister geçmişten ister bugünden isterse geleceğe doğru olsun değişim var olanın bir daha bulunduğu an'daki şekline bir daha kavuşamayacağını da gösterir. O yüzden değişim, bir daha asla aynı şekilde rastlanmayacak, var olmayacak bir akışkanlık gibi geliyor bana.

Şule GÜRBÜZ

Değişim bana bir oyalanmayı, kendine ve dönemine başkalık katma çabasını, başa dönmek ya da kaybolmak için yolun uzamasını hissettiriyor. Sonradan geleceklerin işlerinin artmasını ve daha zorlanacaklarını, atılacak turların yorgunluğunu, ayıklamanın güçlüğü, iyinin kaybının kolaylığını düşündürüyor. Ve nihayetinde bunlarla başa çıkamayıp olduğundan da kötü bir hale çok önemli kayıplar ile düşmeyi hatırlatıyor. Bunu bir karanlıktan değil insanın tâbi olduğunu düşündüğüm kanundan duyarak ifade ediyorum.

2. Toplumsal/ siyasal yapıdaki değişimin günümüzde veya geçmişte edebiyata/ sanata etkisini nasıl değerlendirirsiniz?

Asuman SUSAM

Uygarlık tarihi insanın kendini bulma, fark etme ve kurmasının tarihi. 16. yüzyıldan bu tarafa bakalım, toplumsal ve siyasal kurgunun içinde modern insan birey, özne, aktör olarak çağın gereksinimleri dahilinde hep ve yeniden kurulmuş ve tanımlanmış. Bu tanımları, sınırları aşanlar, kuşkusuz ki çemberin de dışına çıkmaya çalışan sanatçılar, biliminsanları, ve filozoflar olmuş. Toplumsal ve siyasal yapı sürekli değişen ve güncellenen bir şey. Gündelik olana dair paradigmalara işler. Geçicilik taşır. Sanat ve edebiyat güncel ve gündeliğe dair olan bitenden elbette ve doğal olarak etkilenir. Ama onun meselesi sürekli değişimin içindeki değişmeze yol almak, var olanı geleceğe doğru da kökene doğru da aşındırmak, verili olanın dışına sıçramak. Akımlar, arayışlar modalar değişim rüzgârlarıyla hep ola gelmiştir. Kaçınılmaz olarak da kendini eskitmiştir. Eskimeyecek olanı aramak ve bulmak olmalı sanatın ve edebiyatın arzusu.

Berna DURMAZ

Toplum ve sanattaki değişiklikler senkronize bir biçimde ilerlemez. Siyasi yapı sanatın her alanına müdahale etmediği sürece. Eğer müdahalede bulunuyorsa, kendi düşünsel temellerini oluşturmaya yönelik, dahası sanatçı buna hizmet ediyorsa, o durumlarda karşılıklı değişimlerde bir uyum görünür. İyi yönde mi? Bu yöntem dünyanın hiçbir yerinde, geçmiş ya da günümüzde asla iyi bir sonuç doğurmamıştır.

Özgür sanat, toplumla ilişkisini kendi iç işleyişinin doğal bir sonucu olarak kurar. Burada değişim, sanatı besleyen bir unsur olurken sanat kendi değişiminin ivmesini topluma aktarır.

İki tür sanat/edebiyat anlayışı var diyebiliriz bu durumda. Biri günümüz koşullarına göre şekillenenler, öteki de zaman ve mekan üstü bir anlayışı, yadırganma pahasına var edenler. Bu ikincilerin uyduğu kendi yasaları vardır, siyasi yapıdaki değişimlere değil, kendi iç işleyişlerindeki yasalara göre yol alırlar.

Betül DÜNDER

Geçmişten doğru geleyim... Bu ülke darbeler, muhtıralar gördü... Şimdilerde de rejim değişikliğine doğru bir süreç işletiliyor. "Cumhuriyet aydınlanmasını" tamamladık! Bugün "İslam" referansı ile yeni bir ülke dizayn edenler, Soğuk Savaş dönemi bir gulyabani gibi korkulan "komünizm"i bahane ederek birkaç katmanlı bir ülke yaratmaların mirasını devraldılar. Yaşanan; neoliberal politikaların özelleştirme ve yağma yöntemlerini, yönetenlerin "istikrar" adı altında bize dayatmalarından başka bir şey değil kanımca. Elbirliği ile temel taşları "Eğitim-kültür-sağlık-yargı" yerlerinden oynatıyorlar. André Gide "Sanat baskıdan doğar" diyor ya bunun pratikteki yansımasını Gezi'de gördük, yaşadık. O günlerdeki kalkışma ve sonrasına dair çok konuştuk, yazdık, söyledik. "Özgürlük" temalı bir bakışla o günleri okumayı seçiyorum ben. O sebeple de bu kavrama müdahale eden her şeyin yarattığı açık travmadan kurtulabilmek için şiir kapalı bir savunmadır. O günlerin şiiri nerde, diye soracak olan bir gelecek olacak mı? Toplu katliamlar ve toplu mezarlar yüzyılını bitirdik diye düşünürken ruhu çalınmış insanların oluşturduğu bir toplumu nasıl tanımlayacağız? Ve artık toplu değil açık mezarlar var. İnanç öncülleriyle, sembolleriyle yaşadığını beyan edenlerden geçilmiyor ortalık. 80 Dönemi şairlerinin yüksek sesle söylenen, başını öne eğmiş göğe bakmaya davet eden nice şiiri ezberimize alarak büyüdük. Bugün biz kapatılmış olmamanın yanılsamasında; her

türlü rezilliğe, aymazlığa, cehalete ve ahlaksızlığa bu gözlerle bakmanın ödeyeceği bedelleri kimseye bırakmadan ödüyoruz, diye düşünüyorum. Ortak bellek ve ortak aklı kaybettiğimiz an, bizim için sadece kendi içimize doğru bağırabildiğimiz kadar bağırduğımız bir zaman kaldı. Ben sanatçıların edebiyatçıların şairlerin “bir acıya kiracı” olduklarını unutmadan yan yana gelebildiklerinde bir şeylere müdahil olabileceklerine inanırım. Bugün elbette ödenekli şairleri, belediye avlularında şiir satanları, eğlenerek yazarları bu hesaba katmıyorum.

Emel KAYA

Edebiyatın/sanatın “şahsi ve muhterem” olduğunu öne sürseniz bile, sanatçının bir toplum içerisinde yaşıyor olması, toplumun geçirdiği tüm siyasi ve sosyal değişimlerden etkilenmeyi beraberinde getirir. Absürt edebiyatın ortaya çıkışının II. Dünya Savaşı yıllarına denk gelmesi, bir tesadüf değildir. Çeşitli ülkelerden milyonlarca insanın ölümüne ve trajedisine tanıklık edilen bu yıllarda, “varoluş”, “hiçlik” ve “saçma” kavramlarını merkezine alan bu akım, Başkaldırı Edebiyatı’nın da temelini oluşturacaktır. Türkiye’de ibrenin Doğu medeniyetinden Batı medeniyetine çevrilmesi süreci olarak da değerlendirebileceğimiz Osmanlı’dan Cumhuriyet’e geçiş döneminde yaşanan toplumsal ve siyasi değişim, önce Recaizade, Ahmet Mithat Efendi gibi yazarların eserlerinde Batı özentili tiplerin eleştirisi ile karşımıza çıkacak; sonra Reşat Nuri, Hüseyin Rahmi, Refik Halid Karay gibi yazarların eserlerinde Doğu medeniyetinden yana olanların eleştiri ve hezimetinin anlatıldığı romanlarla devam edecek; Tanpınar’ın *Huzur* ve *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* gibi romanlarında bir arayışa dönüşecek; hem toplumsal/siyasi yaşamda hem de edebiyatta bugüne kadar sürececek varoluşsal bir tartışmanın zeminini hazırlayacaktır. Siyasi darbelerin edebiyatta daha kapalı ve imgesel bir dil arayışını beraberinde getirdiğini biliyoruz. 2000’lerin başından itibaren Türkiye’de başlayan siyasi/toplumsal değişim ile son yıllarda Türkiye’nin içinde ve yakın coğrafyasında yaşanan savaşların, edebiyatta özellikle ironi üzerinden gelişen, yer yer sertleşen bir sistem eleştirisini incelemekte olduğunu görüyoruz. Bu eleştiri sadece tematik/biçimsel bağlamda değil, zaman zaman dilsel alanda da sözdizimine aykırı kullanımlar, sözcük bozmaları, yazım kurallarının manipüle edilmesi ile dikkat çekiyor. Edebiyat, siyasi/toplumsal değişimin neden ve sonuçlarının birey/ler üzerinden somutlanıp sorgulandığı, irdelendiği, dolayısıyla birey odağından toplumsal bilinçaltının yüzeye çıkarıldığı bir çeşit kazı sahası durumunda. O halde söz konusu değişimlerin, edebiyatı hem tematik, hem dilsel, hem de biçimsel açıdan etkilediğini, hatta edebiyata şekil verdiğini söyleyebiliriz.

Emel KOŞAR

Değişim, bana üç yıl önceki direniş hareketi sonrasında hiçbir şeyin aynı olmayışını ve özellikle gençlerin beğenmedikleri şeyleri ironik bir dille eleştirmeye başlamalarını ifade ediyor. Giderek artan baskıya başkaldıran insanların her an bir patlamada yakınlarını kaybetme tehlikesine, korkusuna yönelik gündelik hayatlarını değiştirmelerini de göz ardı edemem.

Kafka’nın *Dönüşüm*’ünde bir sabah uyandığında böceğe dönüştüğünü fark eden Gregor’un gözünden burjuva ahlakı, kapitalist düzen ve ikiyüzlü, yapay insan ilişkileri eleştirilir. Oysa asıl değişen, dönüşen Gregor değil, onun ailesidir. Günümüzde de savaşları, ölümleri, her türlü olumsuzluğu kanıksayan balık hafızalı bir toplumda samimiyetten yoksun, kırık dökük insan ilişkileri sanatın ve sanatçının çehresini değiştiriyor.

Melike UZUN

Toplumsal ve siyasal değişimin bizim edebiyatımıza “etki”si üzerine konuşursak yanlış yerde konumlanmışız demektir, çünkü İslamiyet öncesinden günümüze Türkçe, Osmanlıca edebiyatın gelişimi bütünüyle toplumsal yapının, siyasetin değişiminin belirleyiciliği altındadır. İslamiyetin kabulü ile değişen şiir konuları ve biçimleri Osmanlı’nın ilerlemesiyle apayrı bir yöne evrilmişti. 19. yüzyılda batılılaşmanın hız kazanması ile düzyazının çeşitliliği keşfedildi, şiir konuları ve formları bütünüyle değişti. Dolayısıyla, Türkçe ve Osmanlıca edebiyatın tarihinden söz ettiğimizde aynı zamanda o dönemin siyasal tarihinden de söz etmiş oluyoruz.

Edebiyatın dönüm noktaları toplumdaki değişimin dönüm noktalarına denk düşüyor. Yakın tarihte de böyle. Köy edebiyatı şehirleşmenin hız kazanmadığı, nüfusun çoğunun henüz kırlarda yaşadığı ve aydınların yaygın biçimde “halk”a bilinç götürme misyonunu yüklediği döneme denk düşer. Köy edebiyatı bir sosyal durumun yansımasıdır.

Altmışların sonu ile yetmişli yıllarda "mücadele" şiirleri yazılır. Mücadelenin önünün kesildiği darbe yılları ve sonrasında imgenin ön plana çıktığı şiirlerle karşılaşırız. Hapishane edebiyatı kavramı da o yılların ürünüdür, yazan çizen, düşünen insanların çoğunun "içerde" olduğu yıllar... 90'lı yıllarda Kürtçe ıslık çalmak yasakken, 2000'lerde Kürtçe edebiyatın varlığı görünür oldu. Dahası Dersim Katliamı'yla ilgili derlemeler oluşturulmaya başlandı. Edebiyatın iklimi hep değişen siyasi taktiklerin, toplumsal yapının gölgesindedir. Bir zorunluluk olarak böyledir ne yazık ki...

Dahası da var, yine 2000'li yıllarda değişen, egemen olan siyasi anlayışla beraber Osmanlıcanın yükselişi, kimi yazarların vâkıf olmadığı halde Osmanlıca kelimelerle yazmaya çalışması, tasavvufla ilgili konuların roman malzemesi haline gelmesi hep yakın dönemde izlediğimiz siyasi, toplumsal yapının değişiminin edebiyatımızdaki izdüşümleri.

Nil SAKMAN

Edebiyat/sanat elbette güncelin dinamiklerinden ve majör paradigma değişikliklerinden etkilenir. En azından duyumsama alanları, her vakit bu değişimler karşısında etki alan, korumasız yüzeylerdir; ancak ben bunu akılda tutmakla birlikte nitelikli edebiyat ya da sanatın topyekun ya da yekpare bir zaman algısından kainata baktığını, yeryüzündeki şahitliğini bir tür eş zamanlılık çerçevesinde algılama gayretinde olduğu fikrindeyim. Sanat ya da edebiyat belirli bir dolayısıyla siyaset üretebilir; ancak birincil amacı bu değildir. Keza, birincil amacı bu olduğunda siyaseti -ve kimi zamanda siyaseti aracı ederek üreticisini- pazarlayan, daha ziyade propoganda niteliğinde ürünlerle karşılaşırız. Gün henüz güncelken böyle bir edebiyat ya da sanatın insana söyleyebilecekleri sınırlı ve manipulatif. Günden geriye kalanı duyumsamak ise sabır işi. Sanatçı, kendine taraftar aramaz. Duyumsar, algılar, sorar, isyan eder ve üretir.

Seval ŞAHİN

Toplumsal ve siyasal değişimler her zaman edebiyatı etkiler. Çünkü bu değişimler öncelikle bireylerin gündelik yaşamlarını tesir altında bırakır. Erkinin edebiyat ve sanattaki karşılığının ortaya çıkmasının ise değişim ile eşzamanlı bir şekilde gerçekleştiğini düşünüyorum.

Şule GÜRBÜZ

Edebiyatın ebediliği için, kalıcılık değil de kuşatıcılık için günü ile meşgul olmamak, buna itibar etmemek ile kuvvet kazanacağı, bu şartla hakikatin ve sanatın güçlüğüne mukavemet edebileceğine yaklaşan bir duyuşum var. Bugün daha gününü görmedi, göstermediler. O da görünce, heyheyinden, büyülenmesinden ister istemez sıyrılıp verener bir kayıp ve hüsrana duyacaklardır. İnsan yetişkinlerin derdini bilmemekle çocuk kalır, başkasını kendinden rahatta saymakla ham kalır, kendi acısını, yaşadığı devrin sıkıntılarını ziyade önemsemekle aslında geçmiş acılar, olaylar hatıra dünya ile bağını koparır. Bunu da tam kendini dünyaya bitişik ve onunla çok ilgili olduğunu zannederken yapar. Top seslerini herkes duyar, çok zor işitilenleri, işitmekten umudu kesmişleri işitmeyi daha önemsiyorum. Zaten patırtı bitince kalan sükûneti kim önceden de duymuşsa ıskalamamış olan da o oluyor.

1. Çeşitli alanlardaki değişimin kişisel üretiminizde etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

Asuman SUSAM

Elbette bu kaçınılmaz. Çok ve başka okudukça, başka yerler, ülkeler, insanlar gördükçe, doğa ile başka bir dil tutturdukça, bilinciniz, görgünüz arttıkça, içe yol alışlarınız başkalaştıkça açılarınız, bakışınız değişiyor. Bir de maruz kaldıklarınız var. Coğrafya kaderdir' den kederden ölmelere kadar. Çeşitli alanlardaki çok iyilerle karşılaşmak da kötüyle boğuşmak da ister istemez açınızı değiştiriyor. Görme biçimlerinizi de. Hayat sonsuz bir açıklık ve deney alanı ölme sınırına kadar. Bize dokunan her şeyle değişiyoruz elbette, ama bir o kadar da değiştiriyoruz şeyleri ve hayatı.

Berna DURMAZ

Yaşanan olumsuzluklar bazen toplu bir travma halini aldığında yazdıklarımızın bunun dışında kalması olanaksızlaşır. Bu da doğal bir tepkidir bana kalırsa. Korktuğumuzda kalp atışlarımızın hızlanması gibidir bu durum.

Dış dünyadaki her değişimin etkisini içimize almamız mümkün değil. Hele ki değişimlerin olumsuz yönde olanlarının sıklaştığını düşünürsek. Zaman zaman ruh sağlığımı ve yaratıcılığımı korumak zorunda olduğumu düşünüyorum. Bunu yapamıyorum elbette. Hele sosyal medyanın günlük hayatımızdaki kaçınmadığımız varlığı düşünüldüğünde, her türlü kaynağı belirsiz, ya da çer çöp bilginin gereksiz yere beni meşgul etmesinden rahatsız oluyorum.

Elbette ki toplumdan yalıtılmış bir yaşam değil istediğim. Bağı kopmaması ve etkileşimin sürekliliği sanat için gerekli unsurlardan biri ama; üzerimize boca edilen ses ve görüntü çöplüğünün bütün insanların olduğu gibi yaratıcı üretimlerin de bilincini sakatlayan bir durum yaratmasından söz ediyorum.

Betül DÜNDER

İki binli yılların başında hepimiz için geniş bir hareket alanı vardı. Yüzyıl değişiyordu ve biz kendimizi o alanın ve zamanın asli unsurları olarak görüyorduk. Bunda daha genç olmanın payı elbette çok büyük. Bahsettiğim günler; aktüel tartışmalardan, polemiklere, eleştiri metinlerinden, tanıtım yazılarına, karşılıklı diyaloglara kadar hemen hemen her şeyin yükünü çeken edebiyat dergilerinin ve onlardan ürün seçerek oluşturmuş antolojilerin "takipçilerinin" de çok olduğu zamanlardı. Ne zaman ki sosyal paylaşım ağları üzerinden "takip" başladı bizler de bu değişimin "değişmeyenleri" olarak bir müddet daha inat ettik. Kâğıt kokusunu terk etmeme inadındır aynı zamanda birkaç edebiyatçının bir araya gelerek dergi çıkarma arzusu. O yıllarda çıktı ilk kitabım. Toplumsal cinsiyet ve edebiyat bağlamında yaptığım çalışmalara yoğunlaşmam, kadınların yazın alanında -özellikle şiirde- kimlik kazanmaya başlamasına odaklanmam da o yıllara denk düşer. Belli bir yörüngede ilerlerken, kötülüğün çoğullaştığı ve bunun her yerden her kanaldan önümüze döküldüğü yılların içinde kaldık. Bu son olsun, derken yağmanın ve zorbalığın henüz en başında olduğumuzu anlamamız da çok süremedi. Artık bir belgelik oluşturmak için yazıyor gibiyiz. Kültürel yozlaşma öyle fena silkeledi ki bizi yazdığımızın muhatabına inancımız kalmadı. Hepimiz yazıyoruz. Ama bizi şiire çıkmaktan alıkoyan bir şey var ki, o da hayatta kalmaya çalışmak. Pessoa'nın "İnsan yaşamı alaya alınmayacak kadar hüznü ve ciddidir" cümlesini de aklımda tutarım. Ne kadar gülerek içimizin karanlığını

ışıklandırmaya çalışsak da moralsiz bir zamanı paylaşıyoruz. Ne çare ki ben acı çekerken yazamıyorum. Onu dibine kadar yaşayıp o çukurdan çıktığım an oraya bir güzelleme bırakır gibi yazdığım da kendime/yazdığımı daha çok inanıyorum. Ancak bu sefer çukur çok derin. Ve orada hepimize yer var...

Emel KAYA

Elbette. Kıbrıs'ta yaşayan birisi olarak hem Kıbrıs'taki hem de Türkiye'deki değişimlere tanıklık ediyorum. İlk kitabım 2000 yılında yayımlanmıştı ve Kıbrıs'ta henüz güney ile kuzey (Rum ve Türk tarafı) arasındaki kapı geçişlere açık değildi. Bu minicik adada güneyi hiç görmemiştim. O ilk kitapta "ada'nın tanımı için "üç tarafı suyla bir tarafı tel örgüyle çevrili kara parçası" diye yazmıştım. 2003'te kapılar açıldı. Aradan geçen yıllar içinde siyaseten olmasa da toplumsal alanda pek çok şey değişti. 2012'de yayımlanan *Ten Tarihi*'nde kimileri için oldukça kaygı verici, kimileri için umut vaat eden, ama sonucu kestirilemeyen, belirsizliği apaçık bu toplumsal değişimi kavrama, tanımlama ve becerebilirim adlandırma niyetiyle adanın tarihsel süreci üzerinden iki toplumun bir arada yaşayabilme imkânını dışı alanda sorgulamaya çalıştım. Hatta savaşa ve bölünmeye neden olan eril alanı tamamen inkâr etmek için şiirlerdeki aşk ilişkisini biri koku, biri dokunma duyusuna hitap eden iki dışı kavram üzerine kurdum. Sonraki kitap *Yan Etkiler* ise adını bireysel yaşantımdaki değişimlerin yanı sıra, toplumsal/siyasi değişimlerin üzerimde yansımalarından almıştır ki kitap daha başta "Hükümsüzdür İlanı" adında bir bölüm içerir. Son yıllarda Türkiye'de sistemin özellikle kadın ve kadına ait alanlarda yaptığı sömürünün neden olduğu "değerler" değişimi ve bu değişimi hiç tereddütsüz kabullenen hemcinsime karşı bir öfke biriktirmekte olduğumu hissediyorum. Sanırım son dönemde yazdıklarım bu öfke, daha çok ironik bir dille yansıyor.

Emel KOŞAR

Akademik ortamdaki ve edebiyat dünyasındaki yeteneksiz insanların çıkar hedefleri jurnalleri ve kötü niyetli karalamaları kişisel üretimimi olumsuz yönde etkiliyor. Bazen bu olumsuz etkiler, yeni metinlerin ilham kaynağı da olabiliyor. Son şiir kitabım *Figüran Yalnızlığı*'nin önsözü olan "Şiir, İçimdeki Ezgilerin Kâğıda Dökülmesidir" adlı yazımda bu tür eleştirilerden yola çıkarak şiir anlayışımı açıkladım. Böylece Ahmet Hâşim'den günümüze poetikasını sistematik bir metinle açıklayan şairlere katıldım.

Melike UZUN

Üretimim hakkında konuşmam mümkün değil, ancak değişim ve çalkantılar zihinsel sürecimi etkiliyor. Bazen kulaklarımı ve gözlerimi tıkayıp başka bir evrende yaşadığımı hayal etmek istiyorum. Bunu isteyen çok kişi olmalı ki fantastik edebiyat, sinema, diziler bu kadar çok izleniyor.

Nil SAKMAN

Elbette. Özellikle böylesi bir dünyada insanın hissettiği yersizyurtsuzluk, göçebelik ve yerkürenin giderek daha da akıl dışı bir hal alan dinamiklerinin getirdiği bıkkınlık ve utanç kişisel üretime mutlaka yansıyor. Her anlamıyla olumsuz yönde meydana gelen bir değişim söz konusu olduğunda insan biraz da 'paradigma değişimine' dönük bir arayışa giriyor. Temsili bir şey ile, yani dil ile çalıştığınızda çekilen sancı da, ödediğiniz bedeller de, yaşadığınız

yüzleşmeler de başka türde bir içe çekilmeyi beraberinde getiriyor. Başka türde derken kast ettiğim kendini elinden geldiğince melankoliden koruma gayretinde bir içe dönüş. Edebiyat biraz da ben'in, iç seslerin, ötekileşmenin, parçalara ayırmanın, personaların, anlatıcıların sanatıysa eğer, değişim bu türde bir üretimin kaçınılmaz bir parçası. Bununla birlikte içinizde türlü soydaşınızın sesi de yükselirken bu kakofoninin içinden gürültüden arınmış, anlam üretmeye muktedir ama bir o kadar da çok sesli bir iç ses bulup çıkartmak her seferinde yeni dönüşüm olanaklarını beraberinde getiriyor.

Seval ŞAHİN

Buradaki kasıt, disiplinlerarası bir etkileşim ise evet. Ancak edebiyat eleştirisi ya da edebiyat tarihine bakışta değişiklikler yeni bakış açıları getirebilir, bunlar da onları zenginleştirir.

Sule GÜRBÜZ

Vardır diye tahmin edebilirim, ama nedir bilmem. Eser miktardaki sezilmez, laboratuvarıda ortaya çıkabilecek bir findık fıstık kadar olmasını temenni ederim. Bu benim bütün yüzümü ve bakışımı, kulağımı çevirdiğim yerlere iyi bakamadığımı ve sesleri karıştırdığımı gösterir çünkü. Daha göreceği olan ile değil görmüş ve görülmüş olanla yan yana gelebilmeyi, ölçülebilmeyi, aynı kanat genişliğine ve irtifa derecesine ulaşabilmeyi üretimden saymaya yatkınım.

Prusya askeri gibi karlara yatmak ve hareketsiz kalmak günün, anın illetinden sizi muhafaza eder ve değerli zamana çeker. Bu bana ilmin başı gibi gelir.